

життєво-важливих явищ і подій у світі. Людина в своєму індивідуальному розвитку стає зрештою особистістю лише тоді, коли у неї формується певний світогляд.

Перспективними подальшими пошуками у цьому напрямку є розкриття формування світогляду у майбутніх учителів у процесі вивчення гуманістичної педагогіки.

Список використаних джерел:

1. Ашманис М. Г. Мироззрение и условия его формирования. Рига : Зинатне, 1977. 118 с.
2. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. 374 с.
3. Спиркин А. Г. Философия: учебник. 2-е изд. Москва : Гардарики, 2002. 736 с.
4. Черволенко В. Ф. Мироззрение и научное познание. Киев : Наука, 1970. 250 с.

УДК 378 – 048.35 : 37. 042 (045)

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ САМОВИХОВАННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ У ПРОЦЕСІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ

Пономарьова Г. Ф.

Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»

Харківської обласної ради

У статті розкриваються основні теоретико-методологічні засади самовиховання майбутніх педагогів з урахуванням сучасних тенденцій до модернізації вищої педагогічної освіти. Визначаються специфічні особливості самовиховання як чинника розвитку особистості майбутнього педагога, характеризуються методи і форми. Ґрунтовно висвітлюється досвід Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради зі стимуляції до самовиховання студентів – майбутніх педагогів.

Ключові слова: самовиховання, саморозвиток, система самовиховання.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ САМОВОСПИТАНИЯ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ В ПРОЦЕССЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ВЫСШЕГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО ОБРАЗОВАНИЯ

Пономарева Г. Ф.

Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия»

Харьковского областного совета

В статье раскрываются основные теоретико-методологические основы самовоспитания будущих педагогов с учетом современных тенденций к модернизации высшего педагогического образования. Определяются специфические особенности самовоспитания

как фактора развития личности будущего педагога, характеризуются методы и формы. Основательно освещается опыт коммунального учреждения «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета по стимуляции к самовоспитания студентов – будущих педагогов.

Ключевые слова: самовоспитание, саморазвитие, система самовоспитания.

**THEORETICAL AND METHODOLOGICAL PRINCIPLES
OF SELF-EDUCATION OF FUTURE TEACHERS IN THE PROCESS OF THE
MODERNIZATION OF HIGHER PEDAGOGICAL EDUCATION**

Ponomarova G. F.

Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy»

Kharkiv Regional Council

The article reveals the main theoretical and methodological principles of self-education of future teachers taking into account the modern tendencies towards the modernization of higher pedagogical education. Specific features of self-education as a factor of the development of the future teacher's personality are defined, methods and forms are characterized. It is determined self-education completes the process of education of the future teacher's personality, after all it will be actual at all subsequent stages of self-development and self-improvement. This research notes the ability to adapt, to orient in unforeseen life situations, to solve conflict relationships, not lose themselves in extreme life situations. This is not a complete list of tasks solved by self-education.

The specific features of self-education as a factor of the development are characterized. They lie in the fact that to the greatest extent self-education based on the individual characteristics of the young person, his or her inclinations and needs. All these indicated facts in their turn give an opportunity to the personality to demonstrate own abilities maximally. They can determine the whole way of personality's life; ensure the effective realization of physical, intellectual, aesthetic, and moral potencies in the future. The author determines one of the most productive methods of self-education is reflection, which means the process of thinking and consideration of the individual about events, phenomena, states, and properties in own consciousness of personality. Reflexion assumes not only the cognition of a person himself or herself in a certain situation or a certain period, but also an understanding of the attitude of social environment towards the personality, as well as the development of ideas about the changes that may occur with individual.

The experience of the Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» Kharkiv Regional Council for stimulating of self-education of students as future teachers is thoroughly covered. It is noted that the system of self-education of student youth at the Academy is realized in the program «The Ideal of a Modern Teacher». This program contains such stages as self-knowledge, self-orientation, self-design, self-organization, self-mobilization, self-motivation, self-communication, self-formation, self-control, self-analysis, self-evaluation, and self-correction.

Key words: self-education, self-development, self-education system.

Постановка проблеми. Духовне відродження українського народу можливе лише на основі національних культурно-історичних традицій і загальнолюдських цінностей, тому держава й суспільство мають об'єктивну потребу в громадянах, здатних до їх сприйняття,

збереження й розвитку. Система освіти загалом та вищої освіти зокрема є одним із найважливіших чинників у задоволенні цієї потреби, вихованні поколінь, спроможних до збереження і примноження соціокультурних надбань українського суспільства, що не може бути забезпечено тільки предметною чи спеціальною професійною підготовкою майбутнього фахівця. Освіта відповідатиме вимогам сьогодення і стане національним надбанням лише в тому випадку, коли її зміст домінантно визначатиметься виховними цілями. Однак досягнення виховних цілей неможливе без усвідомленого та відповідального ставлення молодшої особистості до самовиховання і саморозвитку, що і є однією з головних умов модернізації сучасної вищої освіти.

Аналіз останніх наукових досліджень і публікацій. Проблема самовиховання і самоосвіти студентів привертала увагу багатьох науковців, зокрема, її досліджували А. Клочко, А. Ковальов, А. Кочетов, В. Оржеховська, Ю. Орлов, Л. Рувинський та ін. Психолого-педагогічну характеристику студентського віку подано в дослідженнях В. Авдєєва, Б. Ананьєва, Т. Базарова, М. Головатого, В. Лісовського, А. Маркової, О. Орлова, В. Павловського, А. Петровського, Т. Титаренко, Н. Чепелевої та ін.

Формулювання мети статті. Метою нашої статті є розкриття теоретико-методологічних засад самовиховання майбутніх педагогів у процесі модернізації вищої педагогічної освіти

Виклад основного матеріалу дослідження. Нині вчитель, вихователь, соціальний педагог покликаний бути носієм новітніх і загальнолюдських цінностей, має знати національні, культурні, історичні традиції свого народу, виявляти справжній патріотизм і бути громадянином своєї країни, адже він покликаний сам виховувати творчу, усебічно розвинену й компетентну особистість.

Необхідністю підтримання високої конкурентоспроможності на динамічному ринку праці вимагається від національної освітньої системи формування стратегічного мислення, сприяння соціальній і професійній мобільності, а також прищеплення прагнення та вироблення навичок самонавчання, самовиховання, самовдосконалення впродовж усього активного трудового життя [1].

Важливою складовою в системі виховної роботи педагогічного вищого навчального закладу зі студентською молоддю є самовиховання як процес свідомої, цілеспрямованої й самокерованої діяльності студента, що дає можливість йому відповідно до власних життєвих цілей і переконань розвивати сили, здібності, формувати інтереси і потреби. Самовихованням завершується процес виховання особистості майбутнього педагога, адже воно буде актуальним на всіх подальших етапах саморозвитку й самовдосконалення. Уміння

адаптуватися, орієнтуватися в непередбачених життєвих ситуаціях, розв'язувати конфліктні взаємовідносини, не втрачати себе в екстремальних життєвих ситуаціях, – далеко не повний перелік тих завдань, що вирішується самовихованням.

Самовиховання сприяє більш повному здійсненню комплексного підходу в процесі виховання. Досвід переконує, що комплексність виховного процесу може бути досягнута, певним чином, лише в тому випадку, якщо його суб'єкти (викладачі і студенти) орієнтуються на самовиховання особистості. При цьому, результативність виховного впливу досягається лише тоді, коли він ґрунтується на активності молодого людини. Із одного боку вихователь здійснює зовнішній вплив, а з іншого – цей вплив спрямований на виклик «зустрічного» внутрішнього впливу (внутрішньої діяльності) самої особистості.

Специфічні особливості самовиховання як чинника розвитку полягають у тому, що воно найбільшою мірою опирається на індивідуальні особливості молодого людини, її потреби, це в свою чергу дає можливість особистості максимально виявити власні здібності, які в майбутньому можуть визначити весь її життєвий шлях, забезпечити ефективну реалізацію фізичних, інтелектуальних, естетичних, моральних потенцій. Одним із найбільш продуктивних методів самовиховання є рефлексія, що означає процес роздумів і міркувань індивіда про події, явища, стани, властивості в його власній свідомості. Рефлексією передбачається не тільки пізнання людиною самої себе в певній ситуації або в певний період, а й з'ясування ставлення до неї соціального оточення, а також вироблення уявлень про зміни, які можуть статися з нею.

До методів самовиховання також відносимо: самоспостереження, самоконтроль, самоаналіз, самозвіт, самонаказ, самопорівняння, самоорганізація життя та діяльності, самотренування, аутотренінг, наслідування прикладу, стимулювання самозаохочення, самопримус, самопідбадьорювання, самозобов'язання, самоінструкування, самонавіювання, самокритика, самонагадування тощо [2].

Загальну змістово-процесуальну характеристику та логіку і компоненти самовиховання як чинника саморозвитку представлено на рис. 1.

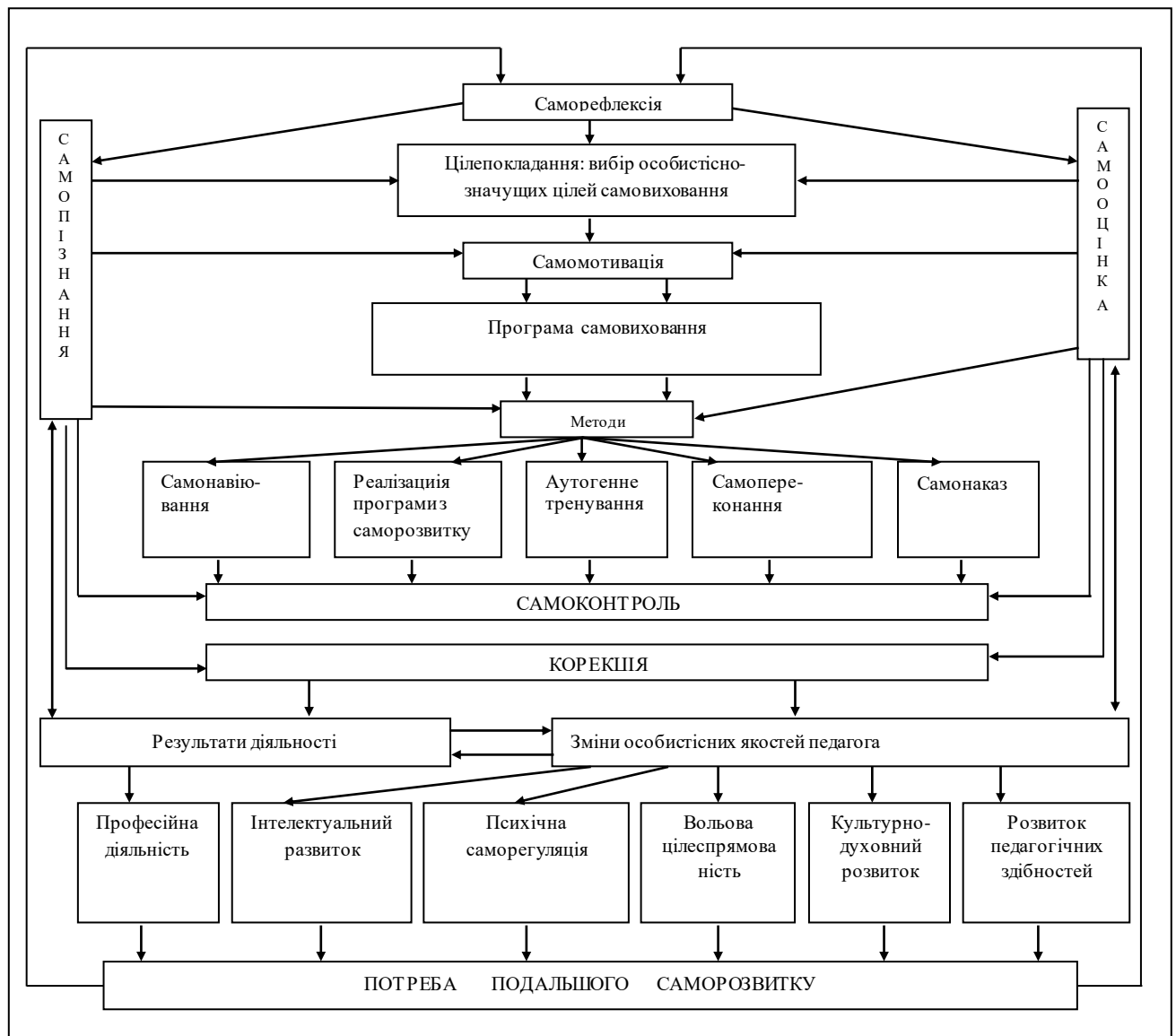


Рис. 1. Система самовиховання майбутнього педагога

У досвіді Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради система самовиховання студентської молоді реалізується у Програмі «Ідеал сучасного педагога», яка містить такі етапи:

- самопізнання (вивчення своїх індивідуально-типологічних особливостей, здібностей, пошук творчої домінанти);
- самоорієнтація (вибір цілей і завдань самовдосконалення, їх ранжування, прогнозування результатів);
- самопроектування (проектування свого розвитку, планування самовдосконалення, нормування);
- самоорганізація (встановлення режиму і правил, регламентація життєдіяльності,

самозабезпечення умов для виконання планів);

- самооблізація і самоспонування (актуалізація цілей і завдань самовиховання, психічних станів);
- самокомунікація (опора на досвід інших людей, самонавчання контактування з іншими людьми,
- самоосмислення своїх відносин з людьми);
- самоформування (самостворення в навчально-пізнавальній, самоосвітній діяльності, самоформування досвіду виконання соціальних ролей, дій і діяльності за певними нормативами, формування звичок);
- самоконтроль, самоаналіз, самооцінка (аналіз якості своєї життєдіяльності, порівняння етапів саморозвитку, узагальнення результатів самоаналізу, самооцінка);
- самокорекція (самокординування і коригування цілей, завдань, мотивів, дій, вчинків у самовихованні, їх зміни в певних умовах).

Для розвитку самооцінок та подальшого самовиховання в академії застосовується ціла низка прийомів: написання творів: «Мій характер», «Чи можна жити по совісті», «Справжня людина», «Мій найважчий і найрадісніший день», «Сторінка з мого щоденника»; рольова гра «Оціни та поясни свої якості, вчинки» (у ході гри вихованець порівнює власну думку з думками оточуючих); тести самооцінок (відзначаються найбільш цінні якості, позитивні і негативні, студент сам себе оцінює); самохарактеристики.

Спираючись на власний досвід роботи, зазначимо, що важливу роль у самовихованні майбутніх педагогів відіграє діяльність *органів студентського самоврядування*. Запровадження студентського самоврядування у вищих навчальних закладах є конкретною реалізацією громадянських прав студентів, формування в них почуття відповідальності, готовності вирішувати соціальні, економічні та культурно-освітні проблеми.

За ініціативи студентської ради академії були організовуються та проводяться такі заходи: благодійні акції, рейди, конкурси, вечори, змагання, свята, конференції, круглі столи. Щорічно проводяться конкурси «Кращі групи академії», «Краща кімната гуртожитку», «Найкращі студенти академії». Оформлюються стенди «Студентське самоврядування», «Інформаційний стенд студентської ради академії», «Студентство за здоровий спосіб життя» тощо. До Міжнародного дня студентів в академії започатковано проведення Дня студентського самоврядування. Усі студенти мають можливість відчути себе керівниками та викладачами.

Отже, одним із пріоритетних завдань освіти та вищої педагогічної освіти зокрема є розробка і впровадження найбільш ефективних шляхів, способів і технологій стимуляції

студентської молоді до самовиховання, як запоруки їх успішної діяльності, життя у суспільстві, до повноцінного виконання своїх громадських обов'язків, особливо у професійній діяльності.

Список використаних джерел:

1. Концепція національного виховання студентської молоді. Додаток до рішення колегії МОН від 25 червня 2009 р. протокол № 7/2–4. URL : litterref.ru/bewotrujgmermerrna.html. (дата звернення 07.10.2017)
2. Педагогическая технология : учебное пособие для студ. пед. спец. / науч. ред. М. Е. Поленова. Белгород : Изд-во БГУ, 1998. 400 с.

УДК [356.35:378.6] (477)

**МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД ЯК УМОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ
ВІЙСЬКОВИХ ЮРИСТІВ**

Радченко К.А.

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Порушена у статті проблема пов'язана із визначенням педагогічних умов, створення яких в освітньому процесі вищого навчального закладу сприятиме формуванню професійної компетентності військових юристів. У статті розглянуто особливості побудови освітнього процесу підготовки військових юристів на засадах міждисциплінарного підходу. Розглянуто зміст понять «міждисциплінарність», «міждисциплінарні зв'язки», «міждисциплінарний підхід». Обґрунтовано можливості міждисциплінарного підходу у формуванні професійної компетентності військових юристів.

Ключові слова: міждисциплінарний підхід, освітній процес, професійна компетентність, військові юристи.

**МЕЖДИСЦИПЛИНАРНЫЙ ПОДХОД КАК УСЛОВИЕ ФОРМИРОВАНИЯ
ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ ВОЕННЫХ ЮРИСТОВ**

Радченко К.А.,

Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого,

Рассмотренная в статье проблема связана с определением педагогических условий, создание которых в образовательном процессе высшего учебного заведения будет